Sieneke Goorhuis-Brouwer neemt eind juni afscheid van de Rijksuniversiteit Groningen als hoogleraar spraak- en taalstoornissen bij kinderen. In een gesprek met *Van Horen Zeggen* pleit ze er nogmaals voor kinderen kinderen te laten zijn. De onbekendheid van ESM baart haar zorgen. Ze laakt de houding van de politiek ten opzichte van deze groep. Verder pleit ze voor meer samenwerking. "Je ziet allemaal maar een stukje van de werkelijkheid. Doe het daarom met elkaar in het belang van het kind."

Goorhuis-Brouwer neemt afscheid als hoogleraar

"Je ziet allemaal maar een stukje van de werkelijkheid: doe het daarom met elkaar in het belang van het kind"

"Als een kind niet goed praat dan ligt dat aan de omgeving. Deze simpele gedachte, die ook bij politici leeft, is een van de oorzaken waarom ESM zo onbekend is. Je hoort zo vaak zeggen: die ouders praten onvoldoende of niet goed Nederlands. Daar moeten we iets aan doen. En vervolgens krijg je te horen: je moet niet zeuren. We doen er wat aan. We hebben VVE-progamma's (voor- en vroegschoolse educatie, *red.*) Ik vind dit heel eenvoudig gedacht." De laatste woorden spreekt Goorhuis-Brouwer met nadruk uit. Ze noemt twee redenen waarom ze grote problemen heeft met de huidige VVE-programma's. De effectiviteit is niet aangetoond, doceert ze en kinderen met een spraak- en taalstoornis blijven te lang 'hangen' in zo'n programma waardoor effectieve begeleiding voor deze groep uitblijft. "Het slechte van het VVE-beleid vind ik dat kinderen instromen in een willekeurig taalprogramma zonder dat er gekeken wordt of er sprake is van een blootstellingachterstand of een specifieke taalstoornis of een niet-specifieke taalstoornis. Dat zie ik als een groot gevaar. Hierdoor wordt de multidisciplinaire diagnostiek overgeslagen en zien wij binnen de audiologische centra kinderen veel te laat. Je komt er dan te laat achter dat er meer aan de hand is. Dit beleid, dat ervan uitgaat dat je kinderen moet onderdompelen in Nederlandse taal, is misschien wel goed bedoeld, maar het doet afbreuk aan alles wat wij opgezet hebben ten aanzien van screening, multidisciplinaire diagnostiek en toegesneden hulp. Bovendien is de inhoud van de programma's niet effectief."

Al snel komt de hoogleraar op een van haar belangrijkste stellingen. "Jonge kinderen leren door te spelen. Je moet kinderen daarom kinderen laten. Kinderen leren taal door te spelen, voorgelezen te worden, vragen te stellen, door te rijmen, door te zingen. Het is te simpel voor woorden. Een heleboel taalprogramma's beginnen met letters. Dat heeft echter niets met taalontwikkeling te maken, want kinderen moeten eerst de basis van een taalsysteem ontwikkelen. Dat blijkt uit ons onderzoek. Pas als ze in staat zijn een verhaal goed, logisch op te bouwen en in een gesprek mee kunnen doen, dan maken ze vaak de denkstap naar de concrete operationele fase en zijn ze in staat te leren lezen en schrijven. Dat is ongeveer vanaf groep 3. Dan snappen ze wat die letters betekenen."

Diagnosticeren

Gedragsproblemen bij hele jonge kinderen mag je volgens Goorhuis niet zomaar toeschrijven aan een taalstoornis. "In veel gevallen gaat het om dwars gedrag dat pedagogisch aangepakt moet worden. Kinderen met een taalstoornis kun je pas diagnosticeren op een leeftijd van ongeveer 2,5 jaar. Dat verschilt want ieder kind ontwikkelt

Wie is Sieneke Goorhuis-Brouwer?

Professor dr. Sieneke Goorhuis-Brouwer (1946) studeerde orthopedagogiek aan de Rijksuniversiteit Groningen en volgde de opleiding logopedie-akoepedie. In 1988 promoveerde ze op de diagnostische dilemma's bij kinderen met taalontwikkelingsstoornissen. In 1991 benoemde de Rijksuniversiteit Groningen haar als Universitair Hoofddocent bij de Faculteit der Medische Wetenschappen en in 1999 werd ze bijzonder hoogleraar Spraak- en Taalstoornissen bij kinderen vanwege de VeBOSS (een van de voorlopers van Siméa).

zich verschillend. Wij hebben hiervoor het screeningsinstrument SNEL ontwikkeld. Stel dat je op die leeftijd ontdekt dat een kind een taalstoornis heeft dan heb je van drie tot zes jaar de tijd om te remediëren. Hoe je dat doet? Door aan te sluiten bij het kind zelf. Als een kind met losse woorden spreekt, dan gebruik jij tweewoorduitingen. Als een kind met twee woorden spreekt, dan gebruik jij drie of vierwoorduitingen. Je doet er dus steeds weer een stapje bij. In feite geef je ze een handreikingen door net een stapje boven hun eigen taalniveau te gaan zitten. Met dit toegesneden taalaanbod krijg je een aantal kinderen toch in een leerproces en die stromen dan uit naar het regulier basisonderwijs. Daarmee meet je het succes van cluster-2 onderwijs. Voor de groep boven de zes jaar zet je meer in op de sociaal emotionele ontwikkeling. Dan zit het succes van cluster-2 onderwijs in het voorkomen van gedragsproblemen. Die groep leer je vaardigheden die het wel kan en je helpt ze omgaan met het feit dat taal nu eenmaal niet de sterkste kant van ze is. Maar dat betekent niet dat ze geen andere dingen kunnen leren.”

Ontwikkelingsperspectief

Goorhuis-Brouwer zegt zich zorgen te maken over de roep om het ontwikkelingsperspectief van kinderen op jonge leeftijd al in beeld te brengen en de hoge normen die politici stellen. “Er worden aan kinderen al op zo’n jonge leeftijd zulke hoge eisen gesteld. Als je niet goed praat als kleuter, dan zou je op de cito-toets in groep 8 een onvoldoende scoren. Die gedachte is onterecht. Er wordt vergeten dat het brein zich nog moet ontwikkelen en dat dat voor kinderen in verschillende tempo’s gaat. Ik denk dat je bij peuters en kleuters niet kunt voorspellen welke kant het op gaat. Je hebt namelijk niet alleen te maken met taal. Taal is niet los verkrijgbaar. Taal ontwikkelt zich in een ondeelbaar geheel van spelen, motorische ontwikkeling, aandacht kunnen opbrengen, maar voornamelijk door te spelen, spelen en spelen, waarbij je ze taal aanbiedt. Ik vind eigenlijk ook dat logopedisten tevens speltherapeuten moeten zijn waarbij taal een belangrijke plek krijgt. Een kind ontwikkelt zich te grillig. Het enige wat je kunt stellen is dat wanneer de non-verbale ontwikkeling goed is het kind een gunstige prognose heeft.” De hoogleraar memoreert hierbij aan een brief die ze onlangs kreeg van een moeder waarvan zij de zoons twintig jaar geleden onderzocht en die daarna ESM-onderwijs kregen. “Beide jongens zitten nu op een universiteit. Dat is toch fantastisch”, zegt ze glunderend. “Maar, het geeft ook de onvoorspelbaarheid aan.”

Multidisciplinair

Van huis uit is Goorhuis-Brouwer orthopedagoog. Ze neemt hiermee een bijzondere plek in op de KNO-afdeling van een Academisch Ziekenhuis. Vanuit haar

Foto: Henk Veenstra

discipline kijkt ze naar alle aspecten van het kind. ‘In Groningen zijn ze blij met onze brede kijk op kinderen. KNO-artsen hoeven niet orthopedagogisch te kijken. Ze moeten heel goed het gehoor onderzoeken en de spraakorganen beoordelen. Hetzelfde geldt voor logopedisten en audiologen: die moeten goed zijn in hun eigen vak. Ik zeg altijd, realiseer je dat je in je eentje altijd een beperkt gebied bestrijkt. Probeer zoveel mogelijk samenwerking te zoeken om dat totale kind te beoordelen. Dat doen we in Groningen. Dat mag nooit verdwijnen. Je ziet allemaal maar een stukje van de werkelijkheid en doe het daarom met elkaar in het belang van het kind.”

Marjan Bruins en Peter van Veen